Кыргыз Республикасынын экономикалык географиясы

9-класс

elenaranko.ucoz.ru

Орто Азия мамлекеттерине мүнөздөмө

elenaranko.ucoz.ru

Сабактын максаты:

- КМШ өлкөлөрү жана алардын ичинен Борбордук Азияда жайгашкан өлкөлөрдүн физикалык-географиялык абалын билесинер;
- Борбордук Азиядагы өлкөлөрдүн бири-бири менен окшош жана айырмалуу жактарын, чарбачылыгынын өзгөчөлүктөрү менен таанышасыңар
- Борбордук Азиядагы өлкөлөрдүн дүйнөлүк экономикада ээлеген орду тууралуу маалыматтарга анализ жүргүзөсүңөр;

elenaranko.ucoz.ru

Тема : Казакстан Республикасы

elenaranko.ucoz.ru

Географиялык абалы

- ✓ Дүйнөдө мамлекеттер арасында аянты боюнча 9-орунду ээлейт (2 млн 724,9 мин км²)..
- ✓ Түндүк жана Батыш тараптан Росссия
- ✓ Чыгыштан Кытай менен
- ✓ Түштүктөн Кыргызстан
- ✓ Өзбекстан, Түркмөнстан мамлекеттери менен чектешет.

elenaranko.ucoz.ru

Мамлекеттик түзүлүшү

Желеги

Герби

- ✓ Казакстан унитардык мамлекет.
- ✓ Башкаруу формасы президенттик республика.
- ✓ Мыйзам чыгаруучу жогорку органы Мажилис жана Сенат (эки палаталуу парламент;
- ✓ Мажилисте 5, Сенатта 6 жылдык мөөнөткө шайланып, 107 депутаттан турат
- ✓ Аткаруу бийлигинин жогорку органы премьер-министр жетектеген өкмөт
- ✓ Премьер-министр межилистин макулдугу менен президент тарабынан дайындалат.

elenaranko.ucoz.ru

Борбору

- **Борбору Нур-Султан шаары (2019-жылдан тарта өзгөртүлгөн, ага чейин Астана деп аталып келген**

elenaranko.ucoz.ru

Административдик-аймактык бөлүнүшү

- Административдик-аймактык түзүлүш боюнча 14 облуска

  жана 3 республикалык маанидеги шаарга бөлүнөт..
- (Нур-Султан, Алмата, Шымкент), областтык маанидеги 38 , райондук маанидеги 46 шаар бар.

elenaranko.ucoz.ru

Түркменистан Республикасы

elenaranko.ucoz.ru

Түркменистан- түштүк-чыгыш тарабында Афганистан менен чектешет, түштүк жана түштүк-батыш тарабында Иран, чыгышта жана түндүк чыгышта Өзбекстан , түндүктө жана түндүк-батышта Каспий деңиз менен чектешет. Деңиз аркылуу Азербайжан, Армения, Грузия жана Россия менен чектешет. Аянты 491,2 миң км^2

elenaranko.ucoz.ru

Мыйзам чыгара турган орган — *Межлис* (125 мүчө). Депутаттар бир мандаттык аймактардан беш жылга шайланат. Межлистин иш-билгилиги — мыйзамдарды кабыл алуу, Конституцияны кабыл алуу жана өзгөртүү.

Түркмөнстан — динден тышкары мамлекет. Башкаруу формасы — президенттик республика. Өлкө башчысы — президент.

elenaranko.ucoz.ru

Атрибуттары

19.02.1992

19.02.1992

elenaranko.ucoz.ru

Экономикасы

Айыл-чарба, өнөр-жай, энергетика, транспорт ж.б. тармактар мамлекеттин экономикасынын негизги сектору болуп саналат. Табият Түркменистанды суусуз, токойсуз калтырса да ага пайдалуу кендердин көп түрлөрүн тартуулаган.Түркмөн чөлдөрүнөн нефтинин, газдын, туздун, күкүрттүн запасы көп табылган. Каспий деңизинин Кара-Богаз Көл булуңу зор химиялык чийки заттын кампасы болуп саналат. Мында глаубер, йод, бром бар.

elenaranko.ucoz.ru

Өзбекстан Республикасы

elenaranko.ucoz.ru

Атрибуттары

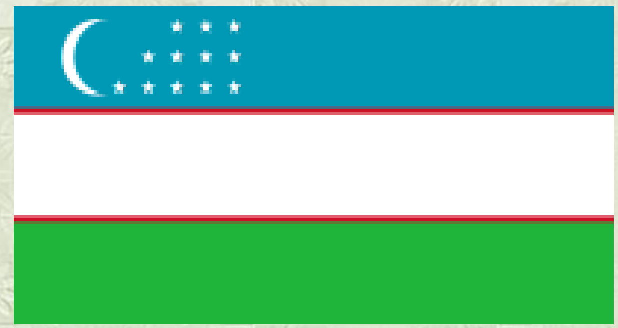

18.11.1991

02.07.1992

elenaranko.ucoz.ru

Өзбекстан Республикасы — Орто Азиянын борборунда жайгашкан мамлекет.

elenaranko.ucoz.ru

Өзбекстан Республикасы —Чыгышта - Кыргызстан, Түндүк-Чыгыш, Түндүк жана Түндүк-Батышта - Казакстан, Түштүк-Батыш жана Түштүктө - Түркмөнстан, Түштүктө - Афганистан жана Түштүк-Чыгышта -

elenaranko.ucoz.ru

Дүйнөдө алган орду

1. Алтындын запасы боюнча дүйнөдө Өзбекстан ЮАР, АКШ, Россиядан кийинки 4-орунду ээлейт.
2. Алтынды казып алуу СНГ боюнча 2-орунда турат.
3. Пахта өндүрүүдө дүйнөдө мыкты 5 өндүрүшчүлөрдүн катарына кирет.
4. Пахта буласын экспорттоодо АКШ жана Индиядан кийинки 3-орунда.
5. Урандын запасы боюнча 7-орунда Австралия, Казакстан, Россия, Канада, ЮАР жана Украинадан кийин.
6. Ошондой эле бул аймакта пахта жана жибек кездемелери токулуп, машиналар жасалат. Өнөр жай үчүн баалуу сырьелор алынат.

elenaranko.ucoz.ru

Өзбекстан Республикасы- облустардан, айыл тибиндеги райондордон, шаар тибиндеги райондордон, облус карамагындагы шаарлардан, район карамагындагы шаарлардан, айылдардан турат. Өзбекстандын борбору- Ташкент, борбордук кармагындагы шаардын статусуна ээ.

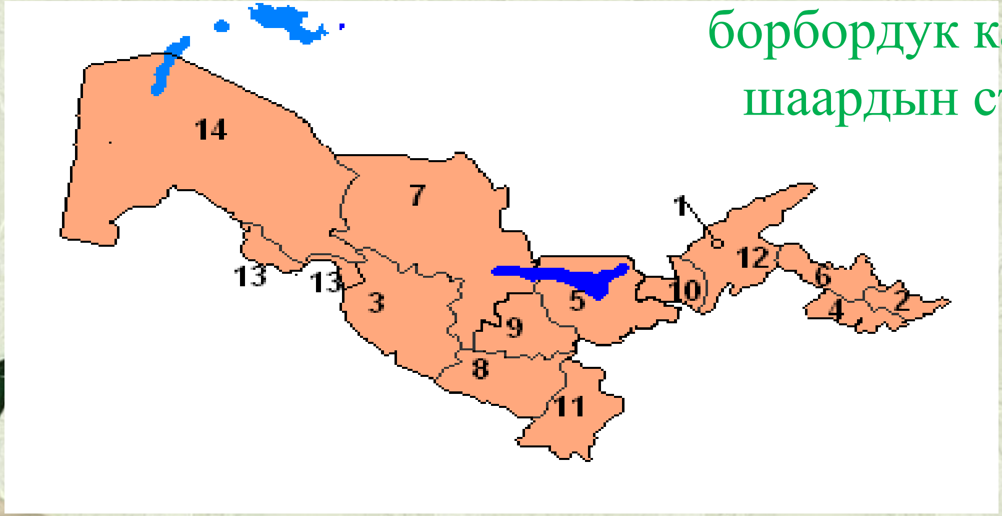

elenaranko.ucoz.ru

Тажикстан Республикасы

elenaranko.ucoz.ru

Атрибуттары

elenaranko.ucoz.ru

Тажикстан, Тажик Республикасы – Орто Азиянын түштүк-чыгышындагы мамлекет.

- Борбордук Азиядагы кичинекей мамлекеттердин бири.
- Аянты: 143,1миң км2

elenaranko.ucoz.ru

- Тажикистан- Батышынан жана түндүгүнөн Өзбекстан, Кыргызстан, чыгышынан Кытай, түштүгүнөн Афганистан өлкөлөрү менен чектешет.

elenaranko.ucoz.ru

Мамлекеттик түзүлүшү

Тажикстан унитардык мамлекет. Конституциясы 1994-жылы кабыл алынган. Башкаруу формасы – президенттик республика. Мыйзам чыгаруу бийлигинин жогорку органы – парламент (Мажлис Оли).

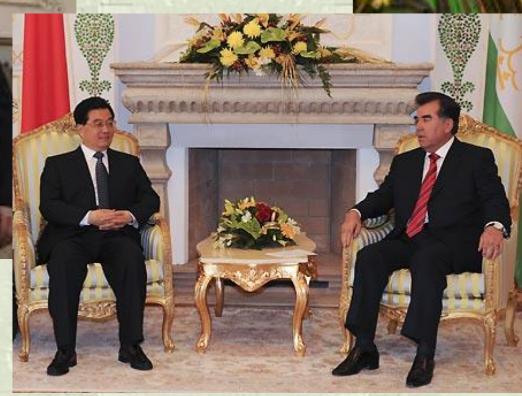

elenaranko.ucoz.ru

Кен байлыктары

Казакстан

- Кара жана түстүү металлдар,уран, алтын, нефть запасы боюнча дүйнөдө 7-орунда, газ (13-орунда), агрардык-техникалык, химиялык ижана индустриялык сырьёлор алынат

Өзбекстан

- алтындын запасы боюнча дүйнөдө 4-орунда, алтынды казып алуу боюнча КМШ да 1-орунда турат. Ал эми пахта өндүрүүдө, дүйнөдө алдынкы 5 өлкөнүн катарында, Ал эми урандын запасы боюнча дүйнөдө 7-орунда.

Тажикстан-

- Коргошун, цинк, сейрек кездешүүчү металлдар, сымап, уран, алтын жана аз өлчөмдө күрөн көмүр, нефть, жаратылыш газы казылып алынат.

Туркменистан

Нефть, газ, күкүрт, коргошун, акиташ, гранит, гипс, доломит ж.б.

elenaranko.ucoz.ru

Климаты

- ✓ Казакстандын аймагы мелүүн климаттык алкакта жайгашкан.
- ✓ Казакстан Евразиянын борбордук бөлүгүнөн орун алгандыктан, климаты кургакчыл жана кыйла континенттик.
- ✓ Январдын орточо температурасы түндүгүндө жана чыгышында -18°Сден түздүктүү аймагынын эң түштүгүндө -3°Сге чейин муздайт;
- ✓ Июлдун орточо температурасы түндүгүндө 19°Сден түштүгүндө 28-30°Сге чейин ысыйт.
- ✓ Негизинен жаан-чачынга жарды

elenaranko.ucoz.ru

климаты

- **Өзбекстан** -Климаты кескин континенталдык, ысык келет. Январдын орточо температурасы — -8 °Сден +3 °Сга чейин, Июль айынын орто температурасы +26 °Сдан +32 °Сга чейин. Эң төмөнкү температура — -38°С.

- **Тажикстан** - климаты кескин континенттик. Өрөөндөр менен январдын орточо температурасы –1... –3°С (түштүгүндө), –20°С түндүгүндө,
- июлдун орт.темп. түндүгүндө 27°С, түштүк-батышында 10–12°С, түштүгүндө 30°С. Жылдык жаан-чачыны 150–300 мм,

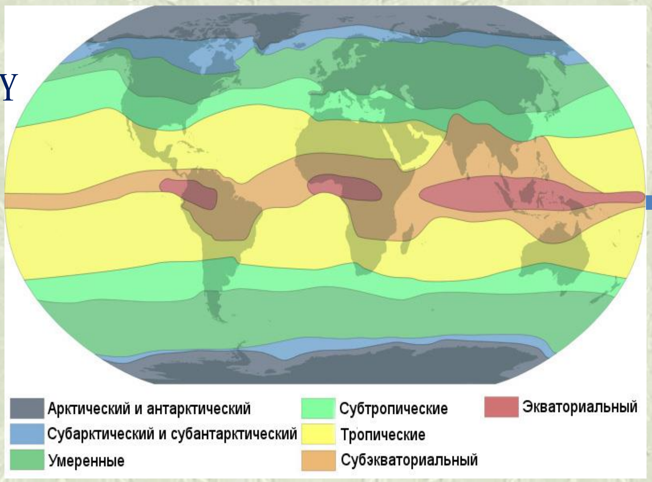

- **Туркменстан**-лиматы кескин континенттик. Кургакчыл келет Өрөөндөр менен январдын орточо температурасы +4... –5°С (түштүгүндө), –20°С түндүгүндө,
- июлдун орт.темп. түндүгүндө +28°С, түштүк-батышында 10–12°С, түштүгүндө 30°С. Жылдык жаан-чачыны 150–300 мм,

elenaranko.ucoz.ru

Рельеф

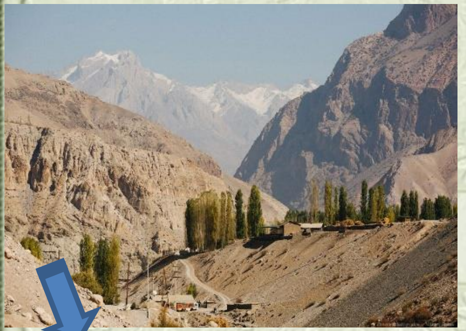

.

Өзбекстандын аймагы ар түрдүү, бирок бул өлкөнүн чоң мейкиндиктери жашоого жарактуулугу начар, булар: чөлдөр, талаалар жана тоолор. Өзбекстандын эли жашаган шаарлардын көпчүлүгү өзөндөрдө жайгашкан.

- Казакстандын аймагында көтөрүңкү түздүктөр жана сары-аркалар басымдуу; алар өлкөнүн аймагынын 50% га жакын бөлүгүн ээлейт,
- ойдуңдуу түздүктөр 30%ын,
- ал эми тоолор 20% ын ээлейт. Жери Өлкөнүн чыгыш жана түштүк-чыгыш бөлүктөрүндө тоолуу рельеф басымдуулук кылат;

- Түркменстанга-рельефтин түздүктүү формалары мүнөздүү.Түндүк жана Борбордук бөлүгүндө кумдуу чөлдөр таралган

Тажикстан – тоолуу өлкө. Аймагынын 93%ин Теңир-Тоо чокусу, Ысар-Алай, Памир системасына кирген тоолор ээлейт. Өлкөнүн түштүк-чыгышындагы Памир бийик тоо системасында О. Азиядагы эн бийик жер [бийиктиги 7495 м, Коммунизм (учурда Исмаил Самани) чокусу] жайгашкан.

elenaranko.ucoz.ru

elenaranko.ucoz.ru

Өнөр жай тармактары

Тажикистанда- өнөр жайдын негизги тармактары : тоокен өнөр жайы , пахта иштетүү, металлургия, машина куруу. Ошондой эле жеңил жана тамак-аш ө.ж. кээ бир тармактары өнүккөн.Чоң өнөр жайлуу шаарлары —Душанбе и Худжанд .

Өзбекстан- өнөр жайы жакшы өнүккөн мамлекеттердин катарын толуктайт. Негизгилери-металл иштетүү, машина куруу, тоо кен өнөр жайы, Химия ө.ж. текстиль жана курулуш материалдарын өндүрүү болуп саналат

Туркменистанда- текстиль өнөр жайы жакшы өнүккөн.о..э химия өнөр жайы жана металл иштетүү, тоо кен өнөр жайлары иш алып барат.

- Өнөр жайынын башкы тармагы тоо-кен казып алуу
- кара жана түстүү металлургия
- тамак-аш, продуктулары, ядролук материалдар өндүрүштөрү
- Машина куруу өнөр жайы
- Электр жана электро техникалык буюмдарды өндүрүү

elenaranko.ucoz.ru

Калкы

- Казакстандын калкынын 53,4 % казактар түзөт. Орустар 30%. Калктын орточо жыштыгы 1чарчы км жерге 5-6 адам туура келет. Орточо курагы 66 жаш.

2000-жылга чейин Түркменистандын калкы жогорку темпте өскөн. Калктын 86,5% түркмөндөр,5,8% өзбектер,5,1% орустар түзөт.

Өзбекстанда - Калктын орточо жыштыгы 1 чарчы чакырымга 65,8 адам. Калкынын саны боюнча КМШ өлкөлөрүнүн арасында Орусия жана Украинадан кийин үчүнчү орунда турат.

- Тажикстан – тажиктер 83,4%, өзбектер 12,2 % түзөт.
- Калкы-8 439 700 адам.
- Орточо жыштыгы 1 км^2 жерге 56,3 киши. Калкынын жашынын орточо узактыгы: эркектердики – 66 жаш, аялдардыкы – 72.

elenaranko.ucoz.ru

Үй тапшырма

1.Экономикасындагы окшоштуктарды жана айырмачылыктарды жазгыла;

2. Кен байлыктары менен мамлекеттик түзүлүшүнө таблица түзгүлө.

elenaranko.ucoz.ru

elenaranko.ucoz.ru

elenaranko.ucoz.ru

Көңүл бурганыңыздарга чоң ыракмат!

elenaranko.ucoz.ru